

Bureau voor Archeologie Rapport 1018

Lange Kleiweg 100, Rijswijk, gemeente Rijswijk: een bureauonderzoek

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 1018. Lange Kleiweg 100,
Rijswijk, gemeente Rijswijk: een bureauonderzoek

auteur: I.S.J. Beckers (KNA senior prospector)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 24 april 2021

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2021020901
Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Rijswijk
Plaats	Rijswijk
Toponiem	Lange Kleiweg 100
Naam	Lange Kleiweg 100
Centrum locatie (m RD)	82.610; 449.790 (x; y)
Omvang plangebied	6.590 m ²
Kadastrale gegevens	gemeentecode: 829, sectie: H, nummer: 792
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	4975534100 (ABU)
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	Van der Helm Milieubeheer
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	37E
(RO) kader onderzoek	Aanvraag omgevingsvergunning
Bevoegde overheid	Gemeente Rijswijk
Deskundige namens bevoegde overheid	Bureau Monumentenzorg en Archeologie gemeente Rijswijk

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	7
1	Inleiding.....	8
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	8
2	Methode.....	9
3	Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik.....	10
4	Huidige situatie.....	12
5	Aardwetenschappelijke waarden.....	13
6	Historische situatie.....	16
7	Mogelijke verstoringen.....	17
8	Archeologische en bouwhistorische waarden.....	18
9	Gespecificeerde verwachting.....	21
	Conclusie.....	23
10	Advies.....	25
11	Literatuur.....	26
	Figuren.....	28

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).....	4
Figuur 2: Locatie van het plangebied op de archeologische Waardenkaart van de gemeente Rijswijk, deel van de steentijd tot en met de IJzertijd.....	28
Figuur 3: Locatie van het plangebied op de archeologische Waardenkaart van de gemeente Rijswijk, deel van de Romeinse tijd tot en met de Nieuwe tijd... ..	29
Figuur 4: Ontwerptekening van het plangebied. Het plangebied is met de groene lijn aangegeven. De nieuwe woning is met de rode lijnen aangeduid.....	30
Figuur 5: Locatie van het plangebied op een actuele luchtfoto.....	31
Figuur 6: Detailkaart van het plangebied.....	31
Figuur 7: Verbeelding van het bestemmingsplan Sion – 't Haantje.....	32
Figuur 8: Locatie van het plangebied op de Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000 (NITG-TNO 1998).....	33
Figuur 9: Geologische kaart Westland (Vos 2017).....	34
Figuur 10: Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk (Vos et al. 2007).	35
Figuur 11: Locatie van het plangebied op de digitale paleomeandergordelkaart (Cohen et al. 2012). De zeeinbraak van de Gantel is ten zuidwesten van het plangebied te zien.....	36
Figuur 12: Locatie van het plangebied op de digitale Bodemkaart van Nederland (Stichting voor Bodemkartering 1972).....	36
Figuur 13: Locatie van het plangebied op de Hoogte-reliëfkaart, gebaseerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland (Kadaster and PDOK 2014).....	37
Figuur 14: detailoverzicht van de Hoogte-reliëfkaart.....	37
Figuur 15: Opgegraven sporen op de locatie 'De Bult', op ca. 300 m ten westen van het plangebied (Holthausen 2006).....	38
Figuur 16: Locatie van het plangebied (rode vlak) op de kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712 (Kruikius and Kruikius 1712).....	39
Figuur 17: Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1876.....	40
Figuur 18: Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1890.....	41
Figuur 19: Locatie van het plangebied op de topografische kaart van 1934.....	42
Figuur 20: 3Locatie van het plangebied op de topografische kaart van 1986.....	42
Figuur 21: Archeologische vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).....	43

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	15
Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 500 m van het plangebied.....	20

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de bouw van een vrijstaande woning aan de Lange Kleiweg 100 te Rijswijk. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning. In het zuidwesten van het plangebied zal een vrijstaande woning gebouwd worden.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocol 4002. Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

Het plangebied ligt in het Neolithicum ongeveer ter hoogte van de toenmalige kustlijn. De in deze periode gevormde duintjes worden tot de Laag van Ypenburg gerekend. De kans op intacte duintjes in het plangebied lijkt op basis van het ten zuiden van het plangebied uitgevoerde booronderzoek klein, maar kan nog niet worden uitgesloten. Een eventuele archeologische vindplaats uit het Neolithicum zal zich manifesteren door een cultuurlaag met aardewerkfragmenten, vuursteenartefacten en houtskool op de top van de duinafzettingen.

Het plangebied wordt in de Romeinse tijd in cultuur gebracht. In het plangebied kunnen behalve resten van een erf, de resten van een cultuurlandschap verwacht (perceleringsgreppels) en eventueel begravingsresten.

In de Vroege Middeleeuwen is het gebied waarschijnlijk verlaten. Gedurende de (her)ontginning van het gebied in de 11^e en 12^e eeuw wordt in de regio nog gewoond. Later verplaatste de bewoning zich naar de ontginningsbasis (de Rijswijkse strandwal). De eventuele resten van bewoning uit de Late Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau van greppels en paalkuilen. Gidsartefacten voor de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen zijn aardewerkfragmenten.

Op basis van het historische kaartmateriaal worden in het gebied geen resten verwacht uit de Nieuwe tijd.

Aanbevolen wordt om een verkennend uit te laten voeren in de vorm van een booronderzoek. Hiermee kan nader worden bepaald wat de aard en intactheid van het bodemprofiel zijn (verkenning). Tevens wordt aanbevolen deze boringen te gebruiken om de aan- of aanwezigheid van archeologische resten in het diepere niveau (Neolithicum) nader te bepalen (kartering). Het karteren van het ondiepe niveau (Romeinse tijd en later), indien noodzakelijk, kan het beste door middel van proefsleuven worden gedaan.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de bouw van een vrijstaande woning aan de Lange Kleiweg 100 te Rijswijk. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.

De ligging van het plangebied is weergegeven in fig. 1. Vanwege de regels uit het geldende bestemmingsplan moet voor de beoogde ontwikkeling een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,¹ in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek. Met de bevindingen wordt aan het einde van het rapport een advies gegeven hoe bij het project rekening kan worden gehouden met archeologische waarden.

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
3. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*
4. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*
5. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*
6. *Welke vervolgstap(pen) kunnen worden genomen om rekening te houden met (mogelijke) archeologische resten?*
7. *Indien vervolgonderzoek wordt geadviseerd: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

1 <https://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

2 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.²

Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische resten beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leiden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.³ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd. Er is geen contact geweest met lokale amateurs en/of Heemkunde-kringen.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

² SIKB 2018

³ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed and Data Archiving and Networking Services

3 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik

Afbakening plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. Het plangebied ligt in Rijswijk in de gelijknamige gemeente. Het plangebied bestaat uit de percelen van de Lange Kleiweg 98 en 100. Het plangebied is ongeveer 80 m lang en 80 m breed en heeft een omvang van 6.590 m².

Het vierkante perceel wordt aan alle zijden omgeven door een sloot. Deze sloot vormt de begrenzing van het plangebied.

Om voldoende informatie over aardkundige, historische en archeologische gegevens te verzamelen wordt een onderzoeksgebied gebruikt dat groter is dan het plangebied. Het onderzoeksgebied voor het bureauonderzoek is een zone met straal van circa 500 m om de ontwikkeling heen (fig. 1).

Overheidsbeleid

In het gebied geldt een vastgesteld gemeentelijk archeologisch beleid. Op de gemeentelijke archeologische waardenkaarten uit 2013 heeft het plangebied een hoge archeologische verwachtingswaarde voor de Steentijd, een lage archeologische verwachtingswaarde voor de Bronstijd en de IJzertijd, een middelhoge archeologische verwachtingswaarde voor de Romeinse tijd en een hoge archeologische verwachtingswaarde voor de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd (fig. 2 en 3). Het beleid is dat bij alle bodemingrepen waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm onder maaiveld rekening gehouden moet worden met archeologische resten.⁴

Ontwerp c.q. inrichtingsplan;

De beoogde ingreep bestaat uit de bouw van een vrijstaande woning in het zuidwesten van het perceel (fig. 4). De woning zal gefundeerd worden op funderingsbalken op heipalen. Ten behoeve van de nieuwe erfindeling zijn twee extra brugtoegangen en oprijlanen naar de diverse woningen noodzakelijk.

Aard en omvang van de toekomstige verstoring

De nieuwe woning heeft een omvang van ongeveer 190 m².

Voor het nieuw te bouwen huis geldt dat slechts ter plekke van heipalen en tot maximaal 80 cm diep in te graven funderingssleuven bodemverstoring plaats zal vinden. Er wordt geen volledige bouwkuip ter plekke van de woning uitgegraven.

Andere verstoringen vinden plaats ter plekke van de aan te leggen toegangsweg en daarmee gecombineerde kabels en leidingentracé. Hierbij zal nauwelijks of slechts zeer oppervlakkig sprake zijn van bodemverstoring, omdat ophoging nodig is om het niveau van de hoger gelegen Lange Kleiweg te bereiken.

Milieutechnische condities,

Op het bodemloket en andere geraadpleegde bronnen is geen informatie van de milieutechnische condities van het plangebied beschikbaar.⁵

⁴ Bureau Monumentenzorg en Archeologie 2013

⁵ <http://www.bodemloket.nl>.

Grondwaterpeil

De actuele grondwaterstand in het plangebied kan worden afgeleid uit de grondwatertrap op de bodemkaart. De grondwatertrap is III. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand ondieper staat dan 40 cm onder maaiveld en dat de gemiddeld laagste grondwaterstand staat tussen 80 en 120 cm onder maaiveld.

De grondwaterstand zal door de beoogde ingrepen waarschijnlijk niet veranderen.

Consequentie van de ingrepen

Door uitvoeren van graafwerkzaamheden kunnen archeologische resten worden vergraven.

4 Huidige situatie

Bebouwing en functie

In het plangebied bevindt zich het monumentale boerenerf van de Paulinaburch (fig. 5 en 6). Volgens het rijksmonumentenregister dateren de boerderij zelf en de wagenschuur ten zuiden van de boerderij uit de periode tussen 1885 en 1890. De arbeiderswoning in het noorden (Lage Kleiweg 98) is een latere toevoeging uit 1922.⁶

Bodemgebruik

De niet-bebouwde delen van het plangebied zijn momenteel in gebruik als tuin.

Bestemmingsplan

Het plangebied ligt in het bestemmingsplan Sion – 't Haantje, tweede herziening, dat op 6 maart 2018 door de gemeente Rijswijk is vastgesteld. Een verbeelding van het bestemmingsplan is opgenomen in fig. 7. In het bestemmingsplan is een dubbelbestemming Waarde – Archeologie opgenomen. Dit betekent dat bij bodemingrepen waarbij de bodem dieper dan 30 cm onder maaiveld wordt verstoord een rapport moet worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

6 <http://www.rijksmonumentenregister.nl>

5 Aardwetenschappelijke waarden

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Zeeuws-Zuidhollands kleigebied', in de landschapszone kwelders.⁷ Dit gebied maakte ooit deel uit van het Pleistocene rivierterras van de Rijn en de Maas. De afzettingen van dit terras bestaan voornamelijk uit grof zand en grind en worden tot de Formatie van Kreftenheije gerekend. Rond ca. 9.700 v. Chr. vindt de overgang naar het Holoceen plaats, de relatief warme periode waarin we nu leven. Eerst is op het rivierterras een overstromingsdek afgezet. Deze klei- of leemlaag van ca. 1 m dik wordt de Laag van Wijchen genoemd. Daarna is een periode van veel vegetatiegroei en ontstaat een veenlaag, de Basisveenlaag. Daarna is in het gebied sprake van rivierenactiviteit. De afzettingen van deze stroomgordel worden gerekend tot de Formatie van Echteld.⁸

Gaandeweg stijgt de zeewaterspiegel en rond 6.000 tot 5.000 v. Chr. is de kustlijn verschoven naar het onderzoeksgebied. Hier vormt een uitgestrekt getijdengebied, vergelijkbaar met het huidige Waddengebied. Het getijdengebied sterkt zich uit over een groot deel van Zuid-Holland en Zeeland. Het gebied wordt doorsneden door zeegeulen (getij-inversiegeulen). In de zeegeulen en direct naast de zeegeulen wordt zand en zandige klei afgezet. Verder van de zeegeulen af wordt voornamelijk siltige klei afgezet. Alle in deze periode afgezette zand- en kleilagen worden tot het Laagpakket van Wormer gerekend (Formatie van Naaldwijk).⁹

In het omringende gebied zijn tijdens de beginfase van het ontstaan van een kustlijn kleine duintjes en strandwallen gevormd. Deze worden tot de Laag van Ypenburg gerekend. Tijdens een booronderzoek direct ten zuiden van het plangebied zijn geen duintjes van de Laag van Ypenburg aangetroffen. Hoewel de kans op de aanwezigheid van een duin van de Laag van Ypenburg klein wordt geacht, valt het nog niet helemaal uit te sluiten. De duintjes van de Laag van Ypenburg waren tijdens het Neolithicum geschikte vestigingsplaatsen.¹⁰

Volgens de kaarten uit de Atlas van Nederland in het Holoceen maakt het plangebied in 3850 v. Chr. nog deel uit van het getijdengebied en in 2750 v. Chr. van een veenmoeras.¹¹ In die periode ontstaat ten westen van het plangebied een kustbarrière. Hierdoor neemt de invloed van de zee op het onderzoeksgebied af en kan het gebied verzoeten. In deze periode ontstaat goede condities voor veengroei en daarom is in het gebied een dikke veenlaag ontstaan. De veenmoerassen zijn wilde en ontoegankelijke landschappen.¹²

In de periode van ca. 800 v. Chr. tot 300 n. Chr. Wordt ten zuiden van het plangebied een tak van de Gantel actief. Dit is een zeeinbraak vanuit het Maasestuarium. Aan weerszijden van de tak van de Gantel worden dekafzettingen afgezet (siltige klei). Deze periode wordt in de oude benaming de Duinkerke-1 fase genoemd (in de lokale terminologie Gantel Laag). De kreekgeulen van de Gantel-fase zijn in de Romeinse tijd druk bevolkt en hebben nog in de Late Middeleeuwen als woongrond gediend. In de Romeinse tijd en de

⁷ Rensink et al. 2015

⁸ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>, de Mulder 2003; Cohen et al. 2012

⁹ de Mulder 2003

¹⁰ Vos et al. 2007; Holthausen 2021

¹¹ Vos et al. 2018

¹² de Mulder 2003

Late Middeleeuwen is rondom de nederzettingen een uitgebreid cultuursysteem ontstaan in de top van de Gantel Laag.¹³ Op de geologische kaart 1 : 50 000 kaartserie is de ligging van de Gantel en de verbreiding van de Gantelafzettingen zichtbaar (fig. 8). Op de geologische kaart van Westland is aangeduid als eenheden 8 (Gantel geul) en 2 (Gantel afzettingen op oudere afzettingen).

Op de Bodemkaart van Nederland bevindt het plangebied zich op de overgang van Tochteerdgronden, in het oosten naar Kalkarme leek of woudeerdgronden, in het westen (fig. 12). Beide bodemtypes zijn ontwikkeld in klei. Tochteerdgronden liggen op het 'bovenland' op de overgang van ruggen naar kommen in het getijdenlandschap. De bovengrond is ca. 20 tot 35 cm dik en sterk humeus. Deze bovenlaag rust op zware klei, die tussen 60 en 160 cm -mv overgaat in veen. Kalkarme leek- en woudeerdgronden liggen op de ruggen in het getijdenlandschap. De humeuze bovengrond is ook 25 tot 35 cm dik, maar rust in dit bodemtype op (lichte) klei die op ca. 120 cm -mv geleidelijk overgaat in zand.¹⁴

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ligt het maaiveld van het plangebied tussen 0,5 m – NAP in het zuidoosten en 0,3 m +NAP in het noordwesten (fig. 13 en 14). Waarschijnlijk bevindt zich in het zuidoosten van het plangebied een laagte; mogelijk is hier 20 cm grond afgegraven.

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 8, 9, 10 en 11)	Geologische kaart van Nederland 1 : 50 000:¹⁵ • A0.1: Afzettingen van Duinkerke I op Hollandveen op Afzettingen van Calais (in de huidige terminologie Gantel Laag op Hollandveen op Laagpakket van Wormer) Geologische kaart Westland:¹⁶ • Eenheid 2: Laagcomplex van Westland op Hollandveen op Laagcomplex van Delfland en/of Laag van Rijswijk en waar de top van de zandafzettingen van het Laagcomplex van Delfland en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m -NAP. Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk: • Eenheid 2: Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en of Laag van Rijswijk, en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen van 5 m -NAP. Beddinggordels:¹⁷ • Het plangebied ligt op 400 m ten noordoosten van de Gantel (zeeinbraak, actief tussen 800 v. Chr. en 300 n. Chr.)
Bodemkunde (fig. 12)	Bodemkaart 1 : 50 000: Het plangebied ligt op de overgang van: • Tochteerdgronden; ontwikkeld in klei (pMo80) naar • Kalkarme leek-/woudeerdgronden, ontwikkeld in klei, profielverloop 5 (pMn85C-II)
Geomorfologie	Geomorfologische kaart 1 : 50 000: • Bebouwing (Beb)
AHN (fig. 13 en 14)	Maaiveld varieert van 0,5 m -NAP (zuidoosten) tot 0,3 m +NAP (noordwesten). In het zuidoosten van het plangebied ligt het maaiveld 20 cm lager, mogelijk door afgraving.

¹³ Holthausen 2021

¹⁴ Stichting voor Bodemkartering 1972

¹⁵ NITG-TNO 1998

¹⁶ Vos 2017

¹⁷ Cohen et al. 2012

Tabel 1: Aardkundige waarden.

6 Historische situatie

Het gebied ten oosten van de strandwal van Rijswijk wordt in de Romeinse tijd aantrekkelijk voor bewoning. Op ongeveer 300 m ten westen van het plangebied is een nederzetting uit de Romeinse tijd gevonden op de locatie 'De Bult' (fig. 15). In het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische vindplaatsen uit de Romeinse tijd aangetroffen, waaruit blijkt dat het om de locatie De Bult gelegen gebied in cultuur is gebracht. Aan het einde van de 3^e eeuw wordt het gebied verlaten.¹⁸

De Plaspoelpolder is aan het begin van de Late Middeleeuwen vanaf de strandwal bij Rijswijk ontgonnen. Verspreid in het gebied zijn archeologische resten van de eerste ontginners gevonden uit de Late Middeleeuwen.¹⁹ De ontginning wordt gekenmerkt door langwerpige percelen; het zogenaamde slagenlandschap. De Lange Kleiweg ligt haaks op de ontginningsbasis en zal een zijkade van de ontginning zijn geweest. De weg kan ook zijn aangelegd als verbindingsweg tussen Rijswijk en de Delftse Schie. De Delftse Schie is aangelegd in de 12^e eeuw n. Chr.²⁰

Op de kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712 is langs de Lange Kleiweg geen bebouwing weergegeven (fig. 16). Het gebied zal in gebruik zijn geweest als landbouwgrond of weide. Het plangebied lag aan de noordzijde van een perceel. Dit perceel was volgens de uit de periode van 1811 tot en met 1832 daterende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafelen (OAT) in gebruik als weiland.

Op de Bonnekaart van 1876 is het gebied nog een weiland (fig. 17). In de periode tussen 1885 en 1890 zijn de boerderij en de wagenschuur gebouwd. Deze staan ook afgebeeld op de Bonnekaart van 1890 (fig. 18). De boerderij Paulina Burch was toen de enige bebouwing langs de Lange Kleiweg. Later is het erf nog uitgebreid met een arbeiderswoning in het noorden van het erf in 1922. Op de topografische kaart van 1934 staat voor het eerst deze woning afgebeeld (fig. 19). De situatie van het plangebied is daarna nauwelijks gewijzigd. Gedurende de tweede helft van de 20^e eeuw is het omringende gebied langzaam van een landbouwgebied veranderd naar een recreatiegebied met enkele (sport)parken (fig. 20).

18 Holthausen 2021

19 Holthausen 2021

20 Haartsen 2009

7 Mogelijke verstoringen

In het plangebied betreft een bebouwd erf. Door bouw- en aanlegwerkzaamheden kan de ondergrond plaatselijk zijn vergraven.

8 Archeologische en bouwhistorische waarden

Archeologische vondstlocaties en zaken staan weergegeven in fig. 21 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat. In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht. In het plangebied zijn geen bekende militaire erfgoedwaarden aanwezig.²¹

De archeologische Waardenkaart van de gemeente Rijswijk is opgedeeld in twee periode-specifieke kaarten. Op de kaart van de archeologische verwachting uit de perioden Neolithicum tot en met de IJzertijd is sprake voor een hoge archeologische verwachtingswaarde voor het Neolithicum en een lage archeologische verwachting voor de Bronstijd en de IJzertijd. De hoge verwachting voor het Neolithicum is omdat in dit gebied veel duintjes van de Laag van Ypenburg zijn gevonden en deze duintjes waren goede vestigingsplaatsen. Omdat het gebied tijdens de Bronstijd en de IJzertijd deel uitmaakte van een veengebied geldt voor deze perioden een lage archeologische verwachtingswaarde.²²

Op de kaart met de archeologische verwachting voor de perioden van de Romeinse tijd tot en met de Nieuwe tijd heeft het plangebied een middelhoge archeologische verwachtingswaarde voor de Romeinse tijd en een hoge archeologische verwachtingswaarde voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De reden voor de verschillende verwachtingswaardes is niet te achterhalen uit de toelichting bij de Waardenkaart.²³

In de omgeving van het plangebied is al veel archeologisch onderzoek uitgevoerd. Zo is bij de aanleg van de A4 in de periode van 1967 tot en met 1969 de vindplaats 'de Bult' opgegraven op ca. 300 m ten westen van het plangebied. De nederzetting is bewoond geweest in de 1^e tot en met de 3^e eeuw n. Chr. Het was een relatief welvarende agrarische nederzetting, want er is ook een stenen gebouw gevonden. Op ca. 300 m ten noordwesten van het plangebied werden op de locatie Paulineburch sporen gevonden van de toegangsweg van de nederzetting naar de strandwal van Rijswijk. Naast de bermgreppels werden ook enkele kringgreppels gevonden en het betreft hier mogelijk een grafveld. Op beide locaties werden ook resten uit de Late Middeleeuwen gevonden, bijvoorbeeld een omgrachte boerderij op de locatie Paulineburch.²⁴

Ten zuiden van het plangebied is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Hier kan op elk moment gestart worden met een archeologisch proefsleuvenonderzoek. In het gebied worden voornamelijk resten uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen verwacht. Uit het booronderzoek blijkt dat in het gebied geen archeologische resten uit het Neolithicum verwacht hoeven te worden.²⁵

21 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016; Stichting RAAP 2017 (December 22),

22 Bureau Monumentenzorg en Archeologie 2013

23 Bureau Monumentenzorg en Archeologie 2013

24 Dorenbos et al. 2010

25 Lanzing and Holthausen 2021

Archeologische terreinen
Geen
Zaken (incl. evt. bijbehorende vondsten)
2.037.500.100: Rijswijk, spoorverdubbeling spoor Rijswijk, booronderzoek Vondstlocatie 1.061.215: aardewerkfragmenten uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen In totaal zijn op 9 locaties onderzoeken uitgevoerd. In het oosten van het Wilhelminapark werden archeologische sporen uit de Romeinse tijd gevonden. Daarom is hier (en op andere locaties zoals ter hoogte van de Corbulo-gracht) aanvullend archeologisch onderzoek nodig. 2.121.740.100: Rijswijk, Paulineburch, bureauonderzoek Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het gebied archeologische waarden uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen verwacht worden. Er is grote kans dat de aangetroffen sporen in de vindplaats 'De Bult' doorlopen tot in de locatie. Aansluitend is een booronderzoek uitgevoerd.²⁶ 2.122.542.100: Rijswijk Paulineburch, booronderzoek Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het gebied archeologische waarden uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen verwacht worden. Er is grote kans dat de aangetroffen sporen in de vindplaats 'De Bult' doorlopen tot in de locatie. Tijdens een booronderzoek kon de verwachting geverifieerd worden. In de boringen zijn op twee locaties (verkavelings)greppels gevonden. Daarom wordt aanvullend onderzoek aanbevolen in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.²⁷ 2.132.976.100: Rijswijk, Paulineburch, proefsleuvenonderzoek Bij het onderzoek zijn enkele sporen gevonden uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen. Daarom is een archeologische opgraving noodzakelijk. 2.174.480.100: Rijswijk, de Paulineburch, opgraving Op de locatie zijn twee bermgreppels gevonden van een weg uit de Romeinse tijd. Hierlangs lagen enkele kringgreppels, vermoedelijk voor graven hoewel in het gebied geen grafresten zijn gevonden. In de 14e eeuw is in het noorden van het gebied een omgracht terrein aangelegd, waarschijnlijk een versterkte boerderij uit de Late Middeleeuwen. De boerderij zelf is niet aangetroffen, maar zal geconstrueerd zijn geweest op een archeologisch minder zichtbare manier.²⁸ 2.198.124.100: Rijswijk, 150 kv tracé Wateringen-Ypenburg, bureauonderzoek In het gebied zijn mogelijk nog archeologische waarden uit het Neolithicum aanwezig op (nog in kaart te brengen) duintjes van de Laag van Ypenburg. In het gebied is aanvullend onderzoek nodig in de vorm van een booronderzoek. 2.275.625.100: Rijswijk, 150 kv tracé Wateringen-Ypenburg, booronderzoek Geen vervolgonderzoek noodzakelijk. Er werd weliswaar een onbekend duintje aangetroffen met een intact bodemprofiel, maar deze lag op een diepte, die niet werd bedreigd door de voorgenomen bodemingrepen. 2.288.545.100: Rijswijk, Wilhelminapark, booronderzoek Vondstlocatie 1.092.858 In het oosten van het gebied van het Wilhelminapark zijn sporen gevonden voor een intact cultuurlandschap. Hier zijn in een boring twee fragmenten onverbrand bot gevonden. De top van de Gantel Laag was goed gerijpt. Daarom is hier aanvullend onderzoek nodig in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. 2.289.728.100: Rijswijk, Rijswijk-Zuid, diverse archeologische onderzoeken Het gebied ten zuiden van de A4 in de gemeente Rijswijk zal ontwikkeld worden. Daarom voert de archeologische dienst sinds 2010 voor delen van dit gebied archeologische onderzoeken uit. De onderzoeken variëren in grootte en onderzoekstypen (bureauonderzoeken tot en met archeologische opgravingen) 4.695.744.100: Rijswijk, spoorverdubbeling Rijswijk, proefsleuvenonderzoek In de locatie zijn een aantal sporen gevonden uit de Romeinse tijd en een dierbegraving met een nog onbekende datering. In het gebied is aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk. 4.714.049.100: Rijswijk A4, bureauonderzoek 4.728.792.100: Rijswijk, verbreding A4, bureauonderzoek Het tracé van de A4 loopt door een gebied waar duintjes van de Laag van Ypenburg kunnen

26 Holthausen 2006

27 Holthausen 2006

28 Dorenbos et al. 2010

voorkomen. Daarom is een aanvullend booronderzoek nodig op de locaties waar de Laag van Ypenburg nog niet in kaart is gebracht. In 1993 heeft langs de A4 een archeologisch gravend onderzoek plaatsgehad. Hierbij zijn archeologische sporen uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen gevonden. Op deze locaties is aanvullend onderzoek nodig door middel van een proefsleuvenonderzoek.

4.937.383.100: Rijswijk, sportpark Eisenburg, booronderzoek

Nog niet gerapporteerd. Het bodemprofiel lijkt intact maar er zijn in het gebied geen duintjes van de Laag van Ypenburg gevonden.²⁹

4.941.805.100: Rijswijk, sportpark Eisenburg, bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek worden in het gebied archeologische waarden uit de Romeinse tijd (cultuurlandschap, begravingsresten), de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (erven) verwacht. In het gebied zal nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd worden.

Vondstlocaties los

1.028.690: Rijswijk, De Bult

Op het terrein werden bij het graven van een sloot in 1963 meerdere archeologische vondsten gevonden. Het terrein is waarschijnlijk een deels geëgaliseerde woonheuvel. De vondsten dateren uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen.

1.029.360: Rijswijk, De Bult

Op het terrein in de Plaspoelpolder is sprake van een opvallende verhoging. Tijdens ene veldkartering werden veel vondsten uit de Midden-Romeinse tijd gevonden en aardewerkfragmenten uit de Late Middeleeuwen.

1.030.853: Rijswijk, de Bult

Op het terrein is van 1967 tot en met 1969 een volledige vindplaats opgegraven. De nederzetting is gestart in de 1^e eeuw n. Chr. waarna door continue bewoning een oost-west-georiënteerde woonheuvel is gecreëerd. De vindplaats is bewoond geweest tot de 3^e eeuw n. Chr. De invloed van de nederzetting op het omringende landschap neemt steeds toe. In de 3^e eeuw wordt het hoofdgebouw omgebouwd tot een villa.

Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 500 m van het plangebied.

In het plangebied zijn vier rijksmonumenten aanwezig. De boerderij heeft monumentnummer 518128 dateert uit de periode tussen 1885 en 1890. De ten zuiden van de boerderij gelegen wagenschuur heeft monumentnummer 518130 en dateert uit dezelfde periode. Het toegangshek heeft monumentnummer 518131 en dateert uit het laatste decennium van de 19^e eeuw. De arbeiderswoning op de Lange Kleiweg 98 is ook een rijksmonument met nummer 518129 en dateert uit 1922. Samen hebben de vier elementen complexnummer 518127.³⁰

²⁹ Lanzing and Holthausen 2021

³⁰ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017

9 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied heeft in het Neolithicum ongeveer ter hoogte van de toenmalige kustlijn gelegen. De in deze periode gevormde duintjes worden tot de Laag van Ypenburg gerekend. De kans op intacte duintjes in het plangebied lijkt op basis van het ten zuiden van het plangebied uitgevoerde booronderzoek klein, maar kan nog niet worden uitgesloten. Een eventuele archeologische vindplaats uit het Neolithicum zal zich manifesteren door een cultuurlaag met aardewerkfragmenten, vuursteenartefacten en houtskool op de top van de duinafzettingen.

Het plangebied werd tijdens de Romeinse tijd in cultuur gebracht. Op ca. 300 m ten westen van het plangebied is een agrarische nederzetting uit de Romeinse tijd opgegraven, dus het is mogelijk dat archeologische waarden uit de Romeinse tijd ook in het plangebied aanwezig zijn. In het plangebied kunnen daarnaast de resten van een cultuurlandschap (perceleringsgreppels) en eventueel begravingsresten aanwezig zijn. In de Vroege Middeleeuwen was het gebied waarschijnlijk verlaten. Gedurende de (her)ontginning van het gebied in de 11^e en 12^e eeuw was het gebied nog bewoond. Later verplaatste de bewoning zich naar de ontginningsbasis (de Rijswijkse strandwal). De eventuele resten van bewoning uit de Late Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau van greppels en paalkuilen. Gidsartefacten voor de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen zijn aardewerkfragmenten. Op basis van het historische kaartmateriaal worden in het gebied geen resten verwacht uit de Nieuwe tijd.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1. *Datering*

Niveau 1: Neolithicum

Niveau 2: Romeinse tijd, Late Middeleeuwen

2. *Complextype*

Niveau 1: Permanente kampementen gericht op jacht en veeteelt, begravingsresten

Niveau 2: Archeologische resten uit de periode van landbouwsamenlevingen en staatssamenlevingen gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen.

3. *Omvang*

Niveau 1: Als in het plangebied een duintje van de Laag van Ypenburg aanwezig is, zal deze waarschijnlijk geheel bewoond en/of gebruikt zijn geweest gedurende het Neolithicum.

Niveau 2: Archeologische resten gerelateerd aan bewoning uit de periode van de landbouwsamenlevingen kunnen worden beschouwd als vlakelementen met variabele omvang (klein tot groot). Sommige complextypen kunnen zich ook als puntelementen manifesteren (begravingen, depots) of als lijnelementen (wegen, watergangen, percelering).

4. *Diepteligging*

Niveau 1: Afhankelijk van de aanwezigheid van de Laag van Ypenburg en de mate van duinvorming, ca. 3 m -mv.

Niveau 2: Direct onder de bouwvoor, in de top van de Gantel Laag (50 cm -mv en dieper)

5. *Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)*

Niveau 1: Een eventuele archeologische vindplaats is goed bewaard door de latere bedekking door veen en de ligging onder de grondwaterspiegel.

Niveau 2: Een eventuele archeologische vindplaats is deels verstoord geraakt door jongere agrarische activiteiten. Anorganische artefacten zijn goed bewaard gebleven, organische artefacten alleen onder de grondwaterspiegel.

6. *Locatie*

Hele plangebied.

7. *Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):*

Niveau 1: Archeologische resten kenmerken zich door de aanwezigheid van een archeologische laag. Dit is een doorwerkte laag bestaande uit het oorspronkelijke sediment dat is vermengd met archeologische indicatoren zoals bot-, houtskool- en aardewerkfragmenten.

Niveau 2: Archeologische vindplaatsen bestaat voornamelijk uit een archeologisch sporenniveau. Gidsartefacten voor de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen zijn aardewerkfragmenten.

8. *Mogelijke verstoringen*

Door bouw- en aanlegactiviteiten in de late 19^e eeuw en het gebruik van het boerenerf in de 19^e en 20^e eeuw kunnen archeologische resten zijn vergraven.

Conclusie

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

In het zuidwesten van het plangebied zal een nieuwe vrijstaande woning gebouwd worden.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het bodemprofiel van het plangebied bestaat uit de Gantel Laag, op Hollandveen, of afzettingen van het Laagpakket van Wormer. Mogelijk is in de ondergrond van het plangebied nog een duintje aanwezig van de Laag van Ypenburg uit het Neolithicum. In de top van de Gantel Laag is een recente bouwvoor gevormd.

3. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*

Het plangebied maakte waarschijnlijk gedurende de Romeinse tijd deel uit van het cultuurlandschap rondom de nederzetting van 'De Bult'. In de Late Middeleeuwen is de polder waar het plangebied in ligt ontgonnen. Uit de eerste ontginningsfase (11^e en 12^e eeuw) kunnen nog bewoningsresten in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied was daarna in gebruik als bouwland en weiland tot de vorming van de boerenhoeve 'Paulineburch' in het laatste decennium van de 19^e eeuw.

4. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

In de omgeving van het plangebied zijn veel archeologische waarden uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen gevonden, bijvoorbeeld op de locaties 'De Bult' en de 'Paulineburch' op ca. 300 m vanaf het plangebied.

5. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*

Voor het plangebied en specifiek de locatie van de geplande woning zijn geen grootschalige bodemverstoringen bekend.

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

Archeologische waarden uit het Neolithicum kunnen vooralsnog niet worden uitgesloten omdat niet bekend is of in het plangebied een duintje van de Laag van Ypenburg aanwezig is. Ca. 300 m ten westen van het plangebied is een agrarische nederzetting uit de Romeinse tijd opgegraven, dus de kans op archeologische waarden uit de Romeinse tijd is groot. In het plangebied worden de resten van een cultuurlandschap verwacht (perceleringsgreppels) en eventueel begravingsresten. In de Vroege Middeleeuwen was het gebied waarschijnlijk verlaten. Gedurende de (her)ontginning van het gebied in de 11^e en 12^e eeuw was het gebied nog bewoond. Later verplaatste de bewoning zich naar de ontginningsbasis (de Rijswijkse strandwal). De eventuele resten van bewoning uit de Late Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau van greppels en paalkuilen.

7. *Indien vervolgonderzoek wordt geadviseerd: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

Aanbevolen wordt om een verkennend uit te laten voeren in de vorm van een booronderzoek. Hiermee kan nader worden bepaald wat de aard en intactheid van het bodemprofiel zijn (verkenning). Tevens wordt aanbevolen deze boringen te gebruiken om de aan- of aanwezigheid van archeologische resten in het diepere niveau (Neolithicum) nader te bepalen (kartering). Het karteren van het ondiepe niveau (Romeinse tijd en later), indien noodzakelijk, kan het beste door middel van proefsleuven worden gedaan.

10 Advies

In het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn. Bureau voor Archeologie adviseert om aanvullend onderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend booronderzoek, zodat meer informatie over de aard- en intactheid van het bodemprofiel kan worden verzameld en de specifieke verwachting kan worden verfijnd en getoetst. Het booronderzoek kan tevens dienst doen als kartering voor de eventuele resten uit het Neolithicum.

11 Literatuur

- Bureau Monumentenzorg en Archeologie. 2013. *Tussen Oud en Nieuw, Actualisering nota Cultureel Erfgoed gemeente Rijswijk*. Rijswijk.
- Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, and A.H. Geurts. 2012. "Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta." . Dept. Physical Geography. Utrecht University. <http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl>.
- Dorenbos, O., O. Holthausen, and J.M. Koot. 2010. *Definitief Archeologisch Onderzoek De Paulinesymfonie Klaroenstraat te Rijswijk*. Rijswijkse Archeologische Rapporten nummer 27. Rijswijk.
- Haartsen, A.J. 2009. *Ontgonnen Verleden, regiobeschrijvingen Provincie Zuid-Holland*. Rapport DK nr. 2009/dk-116-i. Ede: Directie Kennis.
- Holthausen, O. 2006. *Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek Paulineburch*. Rijswijkse Archeologische Rapporten nummer 10. Rijswijk.
- . 2021. *Archeologisch Bureauonderzoek, Sportpark Elsenburg, Lange Kleiweg*. Rijswijkse Archeologische Rapporten. Rijswijk: Gemeente Rijswijk.
- Kadaster, and PDOK. 2014. "AHN2 en 3 - WCS service." . <http://nationaalgeoregister.nl>.
- Kruikius, N., and J. Kruikius. 1712. "Overzichtskaart 't Hooge Heemraedschap van Delflant." . Delft.
- Lanzing, J.J., and O. Holthausen. 2021. *Programma van Eisen Inventariserend Veldonderzoek - Proefsleuven Sportpark Elsenburg*. Rijswijk.
- de Mulder, E.J.F. 2003. "De ondergrond van Nederland." . Wolters-Noordhoff.
- NITG-TNO. 1998. "Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 37 Oost Rotterdam." . Haarlem.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, and B.I. Smit. 2015. "Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld." . Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. <https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. "Kaart van verdedigingswerken, alle linies en stellingen." . <https://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>.
- . 2017. "Rijksmonumentenregister." *Cultureelerfgoed.nl*. <https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>.
- . 2021. "Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed." . <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, and Data Archiving and Networking Services. "e-depot voor de Nederlandse archeologie." . <http://www.edna.nl>.
- SIKB. 2018. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.1*.
- Stichting RAAP. 2017. December 22. "Indicatieve Kaart Militaire Waarden (IKME)." . December 22.
- Stichting voor Bodemkartering. 1972. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij het kaartblad 37 Oost Rotterdam*. Wageningen: Stichting voor Bodemkartering.
- Vos, P. 2017. *Het ontstaan van Westland-Delfland, gebaseerd op paleolandschappelijk onderzoek en getijsysteemkennis, toelichting op de regionale paleolandschappelijke kartering, uitgevoerd in het kader van het uitbrengen van de Atlas van het Westland*. Delftse Archeologische

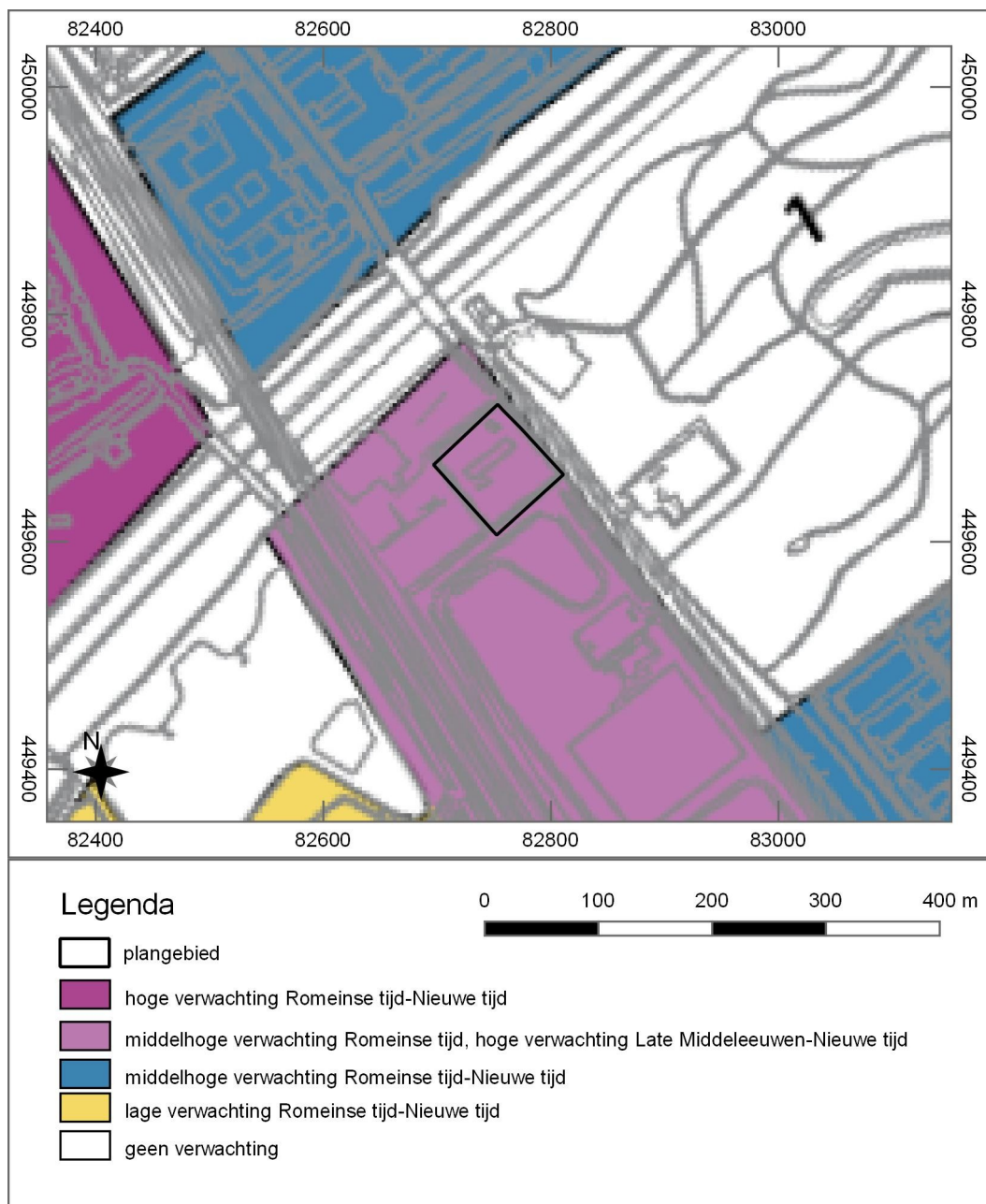
Rapporten 130. Delft.

- Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts, and J. Bazelmans. 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam: Prometheus.
- Vos, P.C., E.C. Rieffe, and E.E.B. Bulten. 2007. "Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk." . Den Haag: Dienst Stadsbeheer (Den Haag), Afdeling Archeologie.

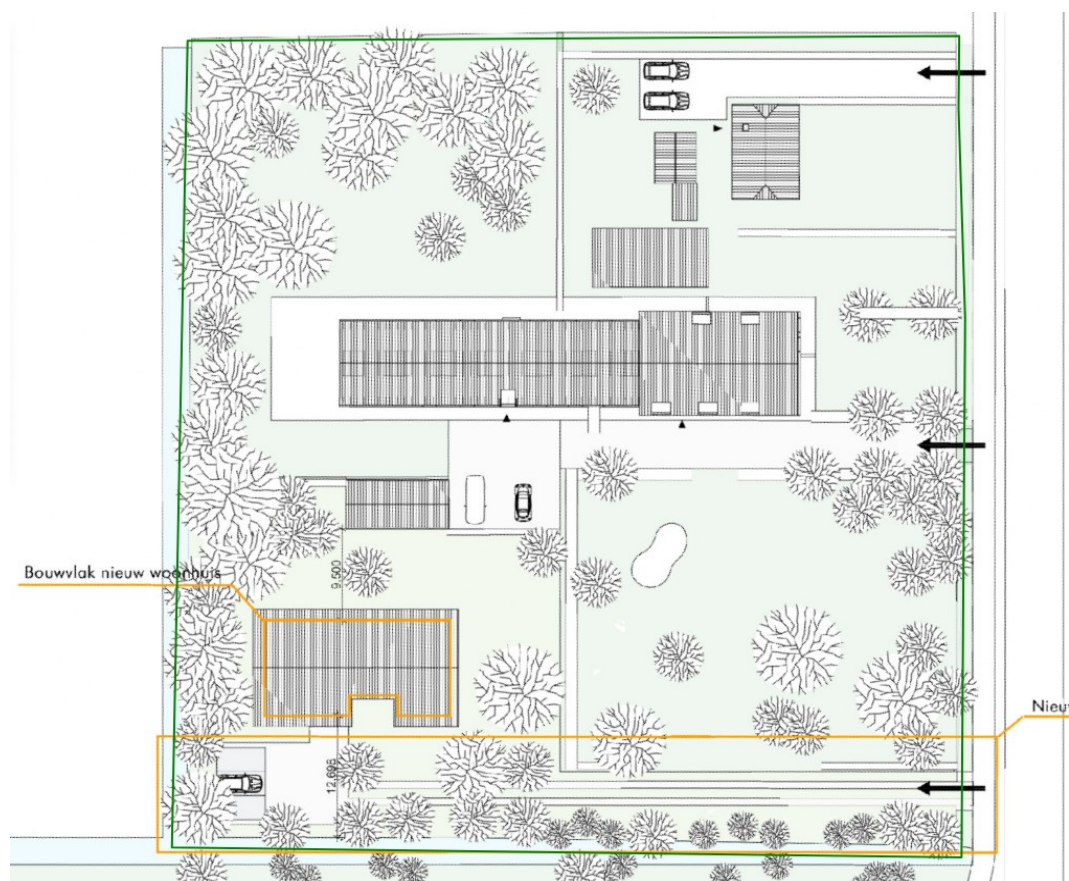
Figuren

Figuur 2: Locatie van het plangebied op de archeologische Waardenkaart van de gemeente Rijswijk, deel van de steentijd tot en met de IJzertijd.

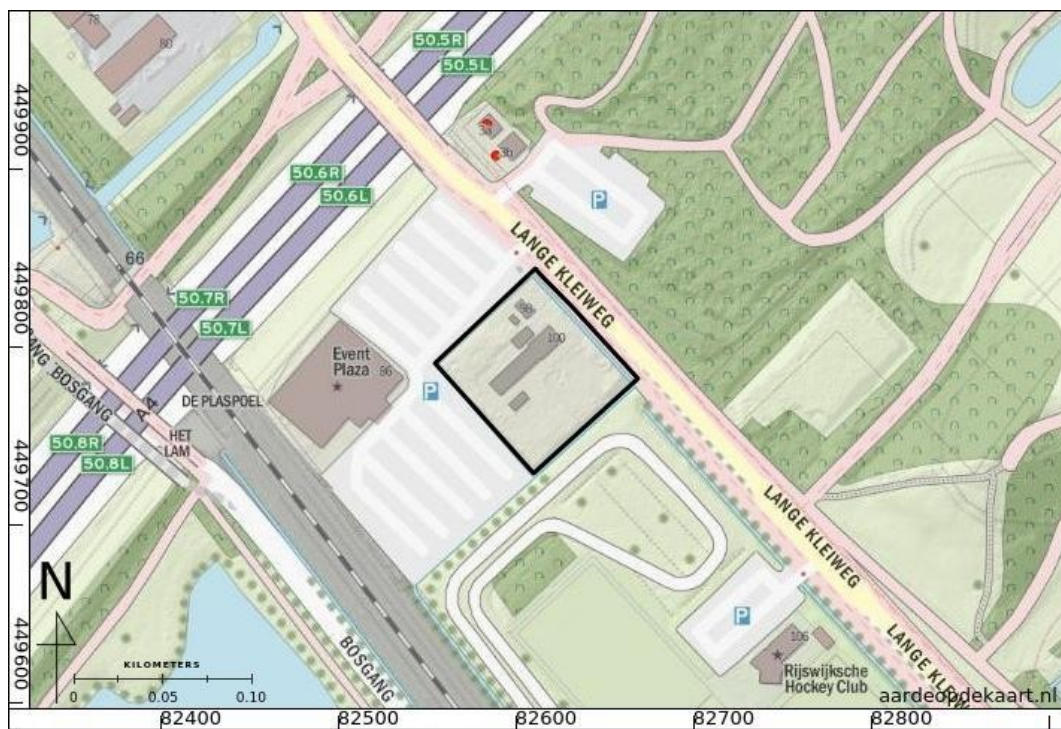
Figuur 3: Locatie van het plangebied op de archeologische Waardenkaart van de gemeente Rijswijk, deel van de Romeinse tijd tot en met de Nieuwe tijd.

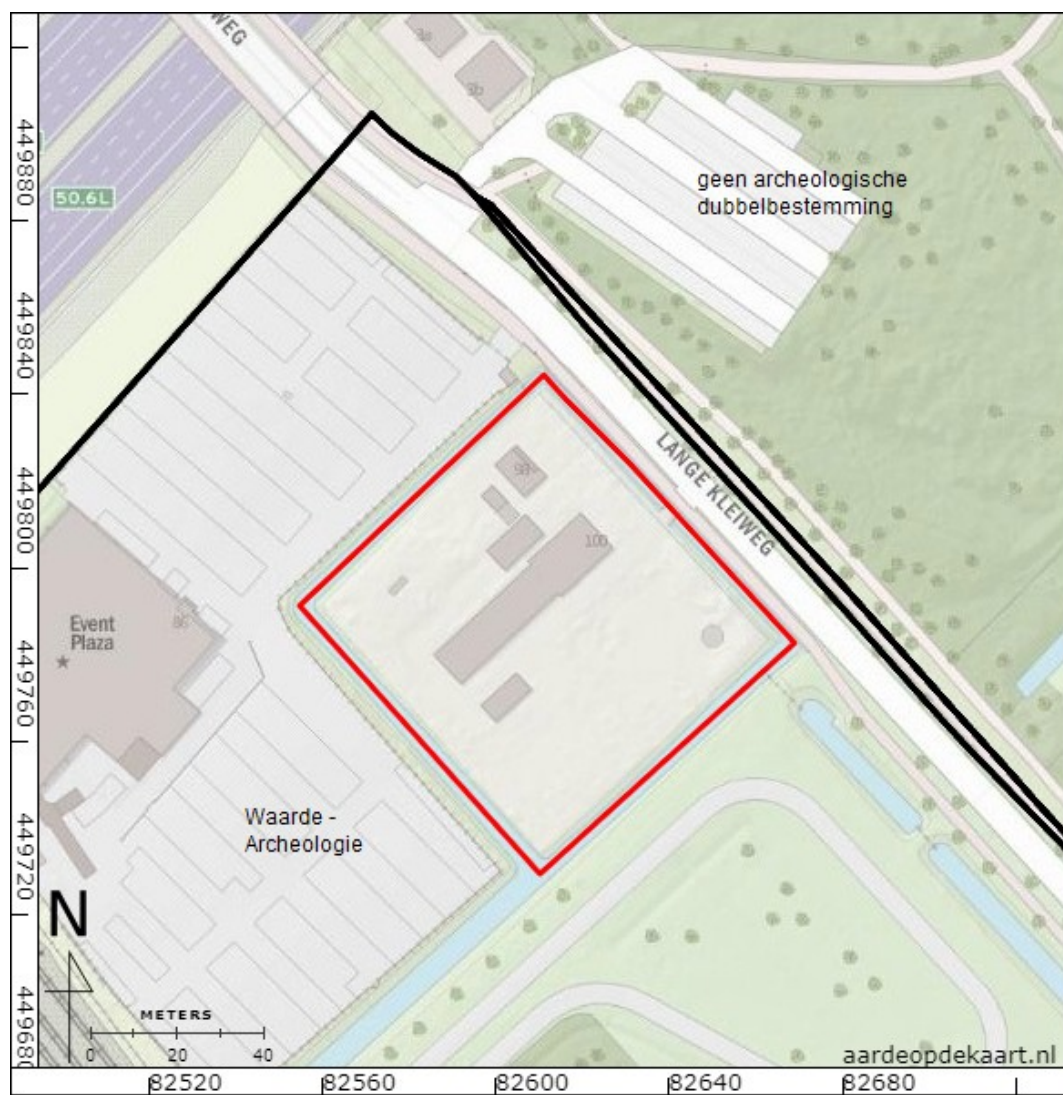
Figuur 4: Ontwerptekening van het plangebied. Het plangebied is met de groene lijn aangegeven. De nieuwe woning en inrit zijn met de oranje lijnen aangeduid.

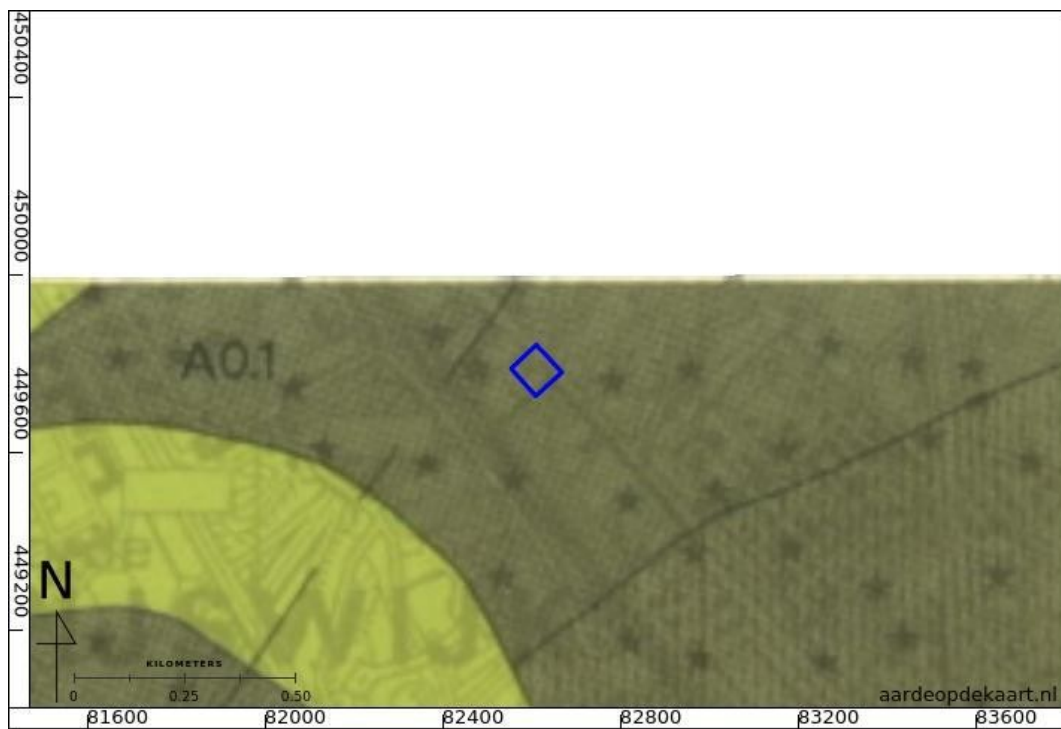
Figuur 5: Locatie van het plangebied op een actuele luchtfoto.

Figuur 6: Detailkaart van het plangebied.

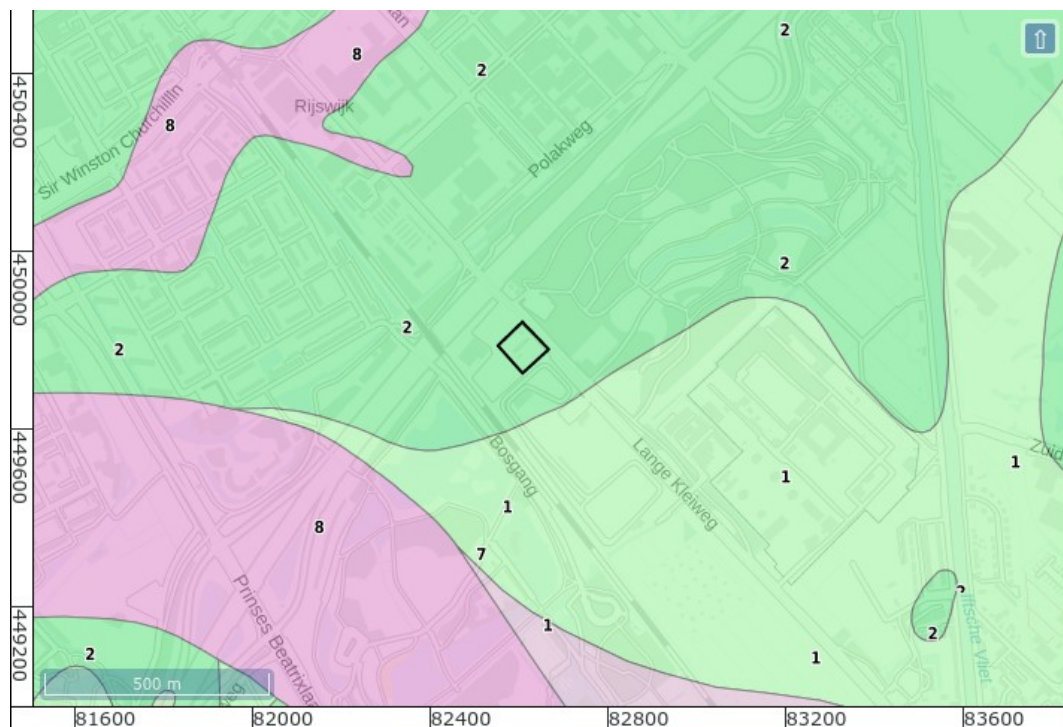

Figuur 7: Verbeelding van het bestemmingsplan Sion – 't Haantje.

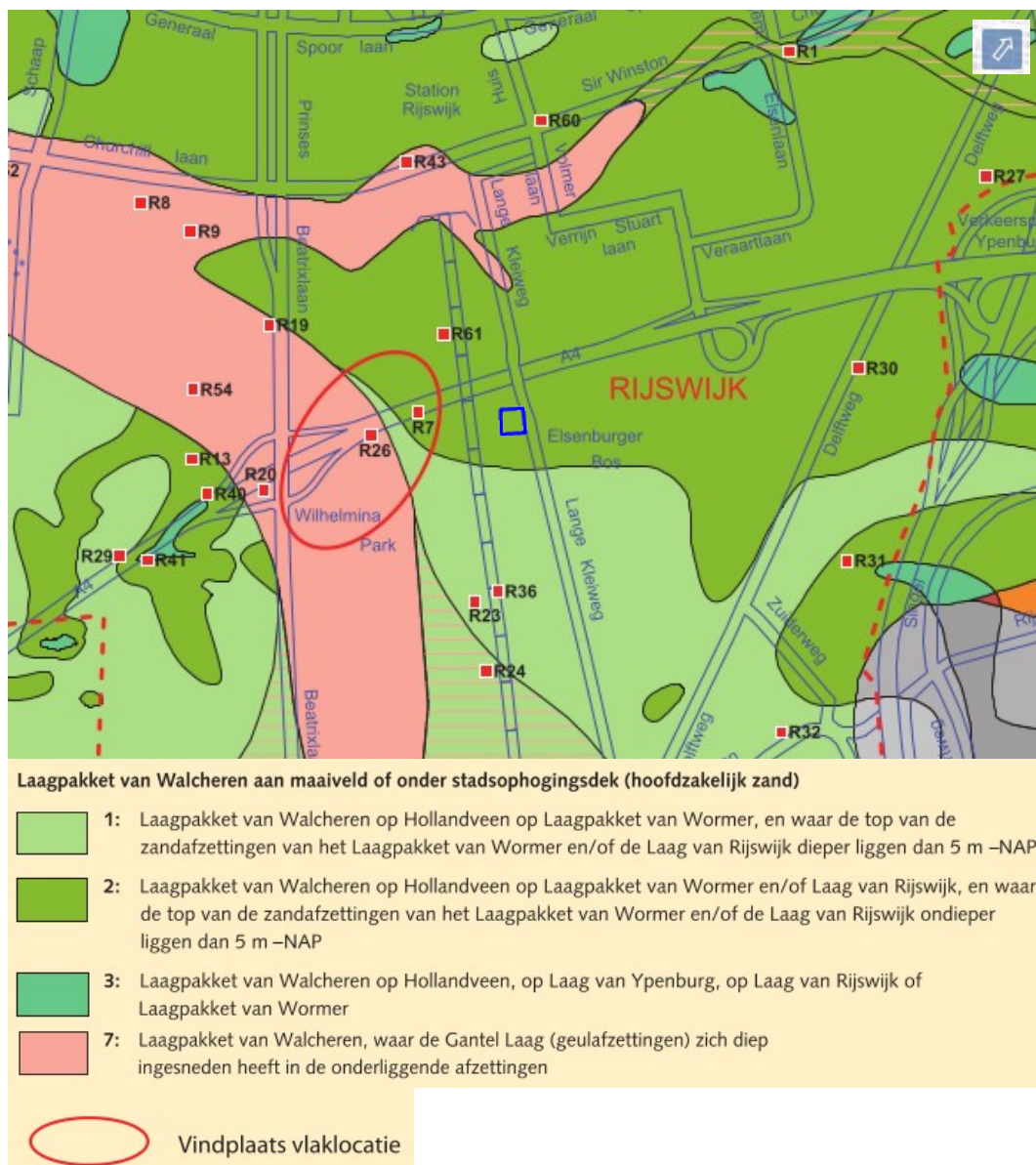
Eenheid	Toelichting
	A0.1 = Afzettingen van Duinkerke I (Gantel Laag), op Hollandveen, op Afzettingen van Calais (Laagpakket van Wormer)
	D0.1 = Afzettingen van Duinkerke I (Gantel Laag)

Figuur 8: Locatie van het plangebied op de Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000 (NITG-TNO 1998).

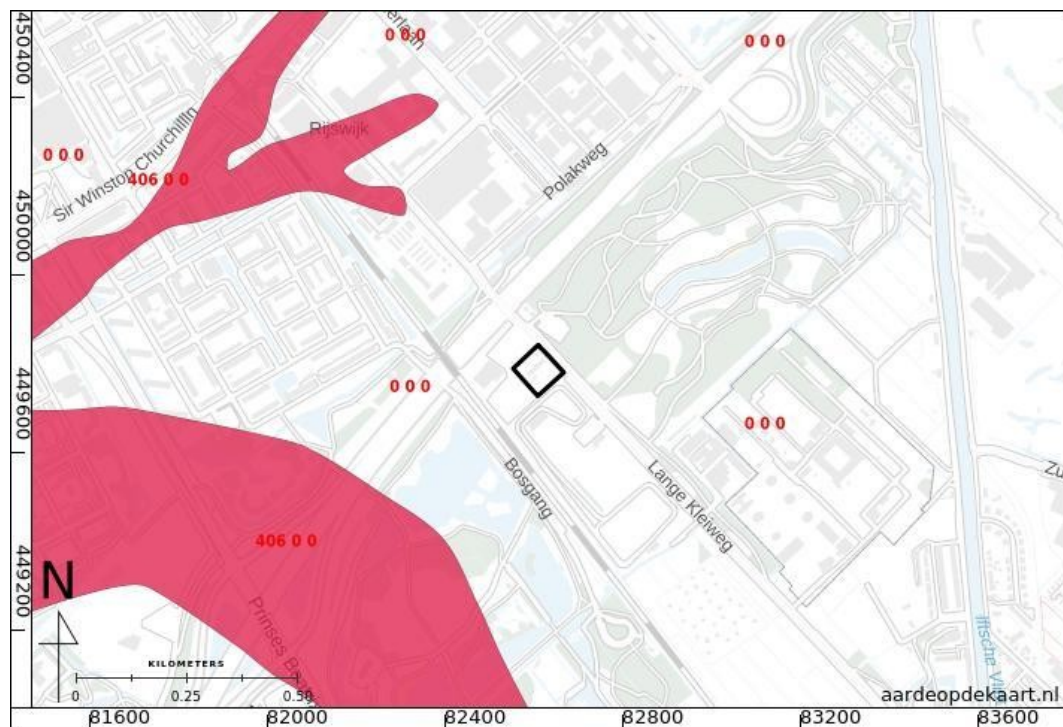
Eenheid	Toelichting
	eenheid 1: Laagcomplex van Westland op Hollandveen op Laagcomplex van Delfland / Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagcomplex van Delfland en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5 m -NAP
	eenheid 2: Laagcomplex van Westland op Hollandveen op Laagcomplex van Delfland en/of Laag van Rijswijk en waar de top van de zandafzettingen van het Laagcomplex van Delfland en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5 m -NAP
	eenheid 3: Laagcomplex van Westland op Hollandveen, op Laag van Ypenburg, op Laag van Rijswijk of Laagcomplex van Delfland
	eenheid 7: Laagcomplex van Westland met een beperkte insnijding (Lagen van Gantel, Oer-Gaag, Schie, Vlaarding en Rotte) in de onderliggende afzettingen; Hollandveenlagen en Laagcomplex van Delfland zijn nog deels onder de geulbasis aanwezig
	eenheid 8: Laagcomplex van Westland, waar de Westland geulafzettingen zich diep ingesneden hebben in de onderliggende afzettingen

Figuur 9: Geologische kaart Westland (Vos 2017).

Figuur 10: Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk (Vos et al. 2007).

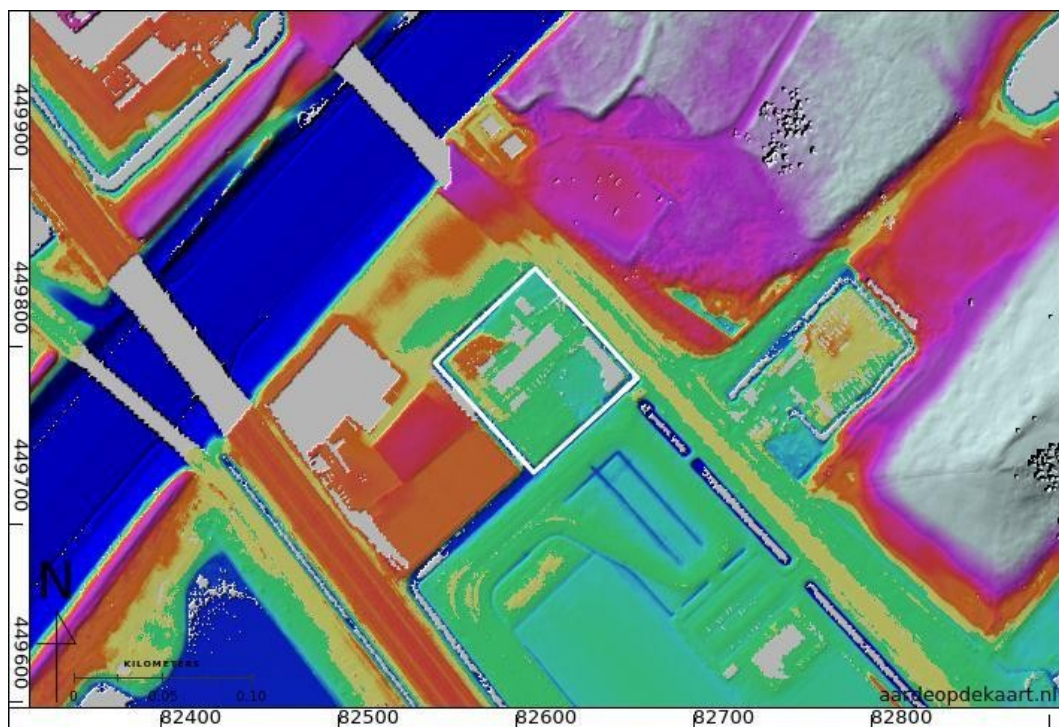
Het plangebied is in blauwe contour weergegeven.

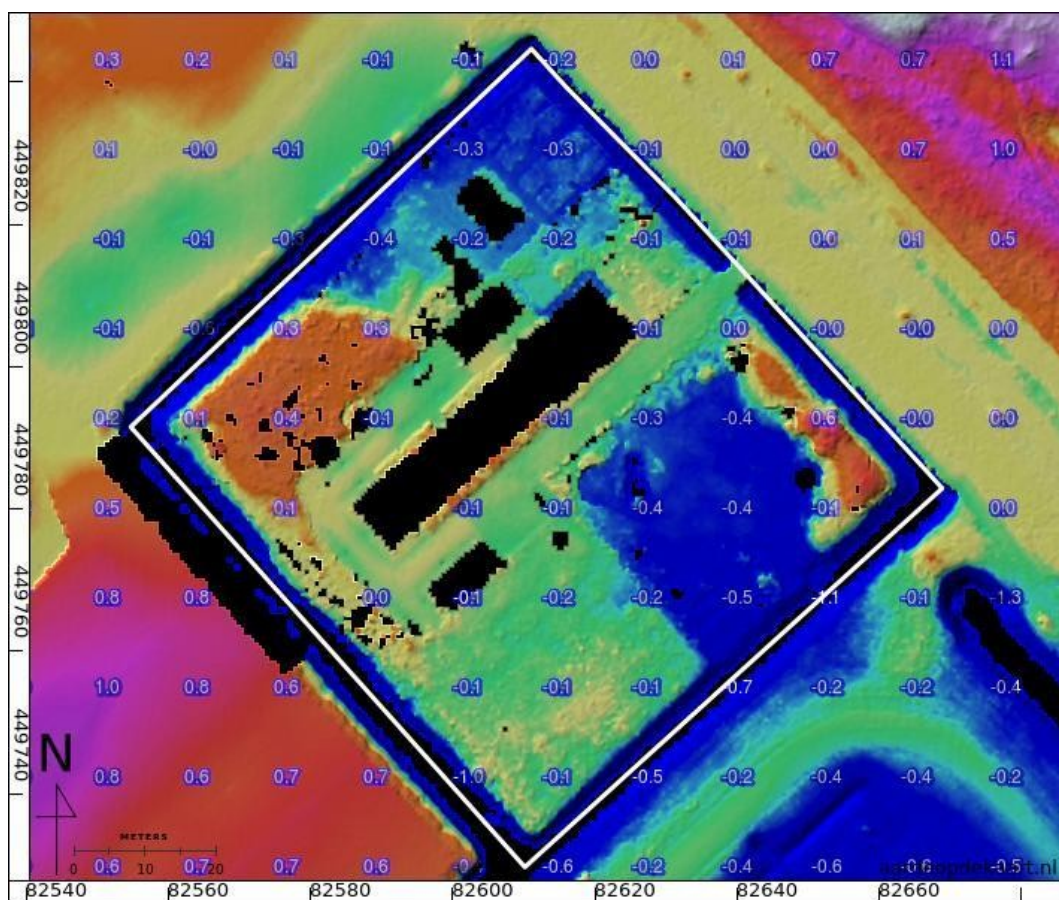
Figuur 11: Locatie van het plangebied op de digitale paleomeandergordelkaart (Cohen et al. 2012). De zeeinbraak van de Gantel is ten zuidwesten van het plangebied te zien.

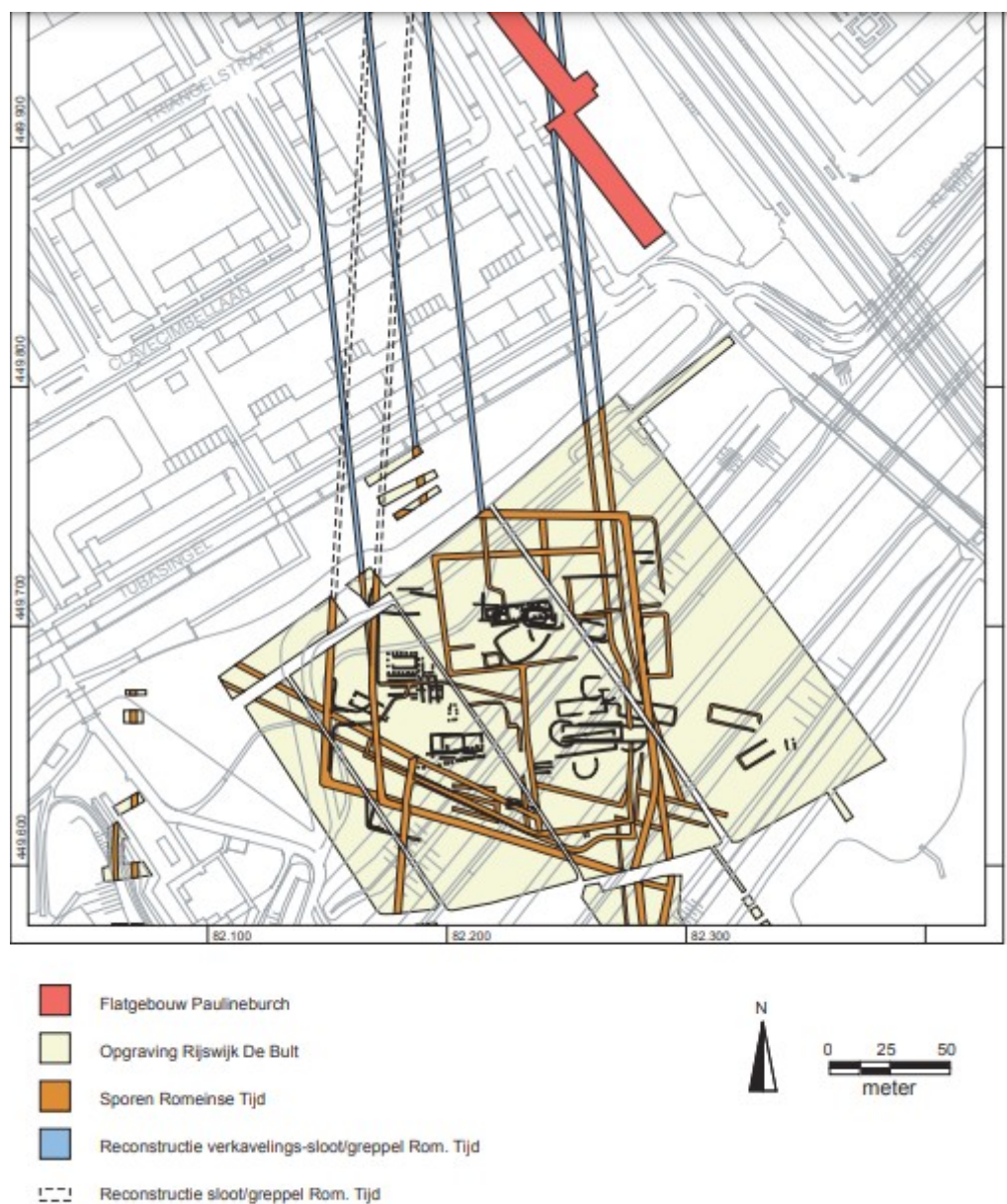
Figuur 12: Locatie van het plangebied op de digitale Bodemkaart van Nederland (Stichting voor Bodemkartering 1972).

Figuur 13: Locatie van het plangebied op de Hoogte-reliëfkaart, gebaseerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland (Kadaster and PDOK 2014).

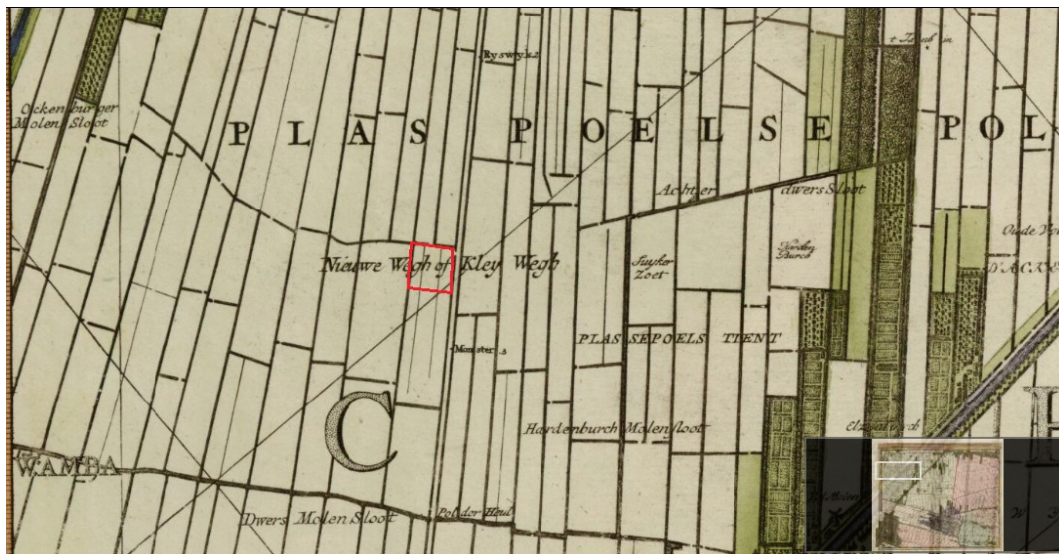

Figuur 14: detailoverzicht van de Hoogte-reliëfkaart.

Afb. 10: Overzichtskaart van de opgraving aan de Tubasingel (De Bult) en het plangebied. De Romeinse verkavelingsgreppels zijn in noordelijke richting gereconstrueerd.

Figuur 15: Opgegraven sporen op de locatie 'De Bult', op ca. 300 m ten westen van het plangebied (Holthausen 2006).

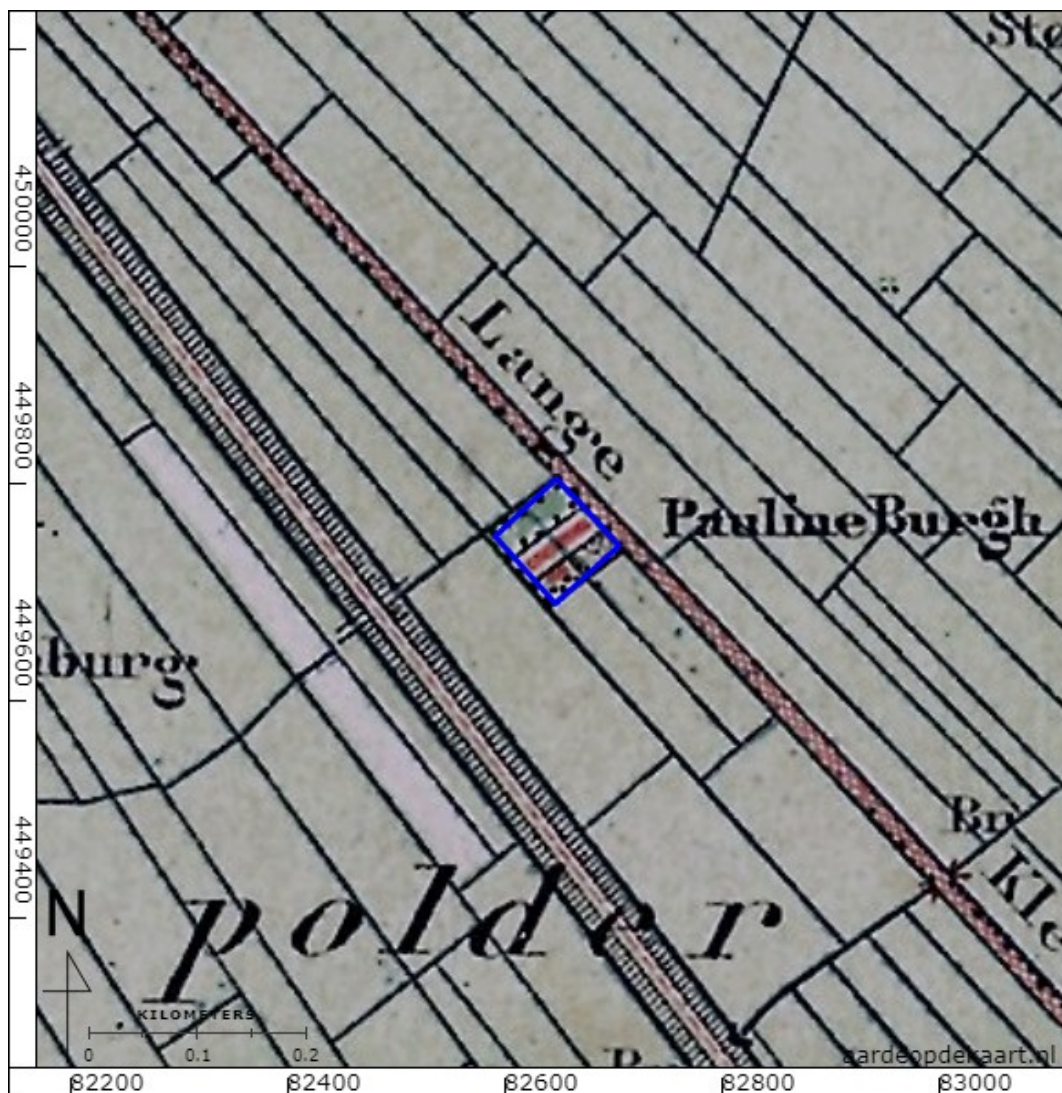

Figuur 16: Locatie van het plangebied (rode vlak) op de kaart van Kruikius en Kruikius uit 1712 (Kruikius and Kruikius 1712).

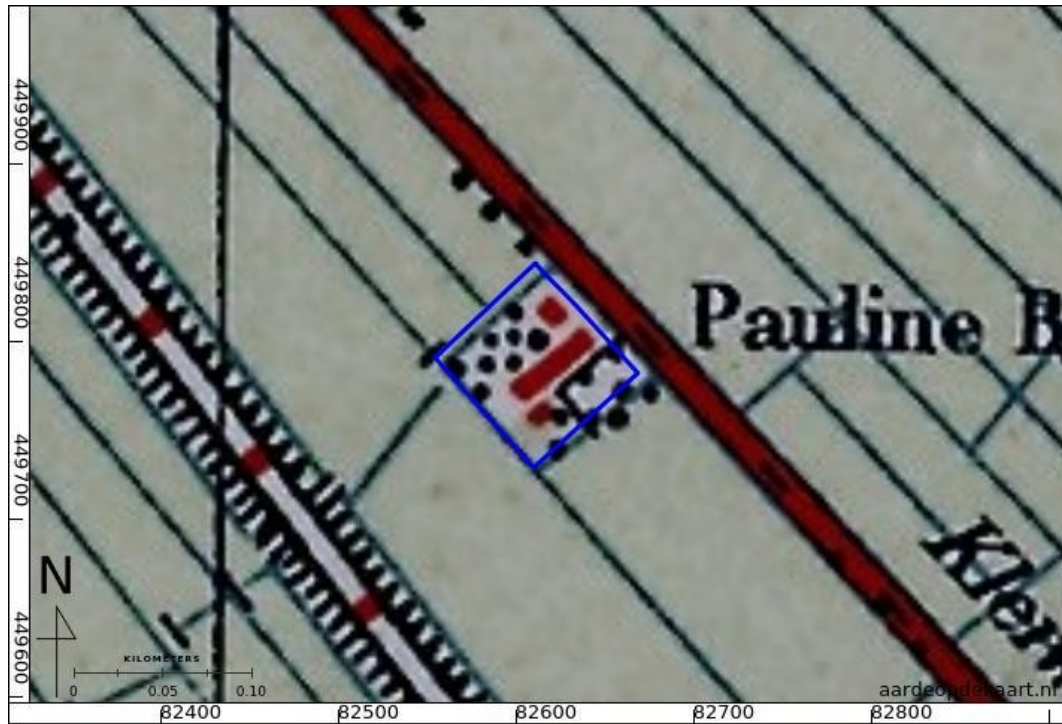
Het noorden is rechtsboven.

Figuur 17: Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1876.

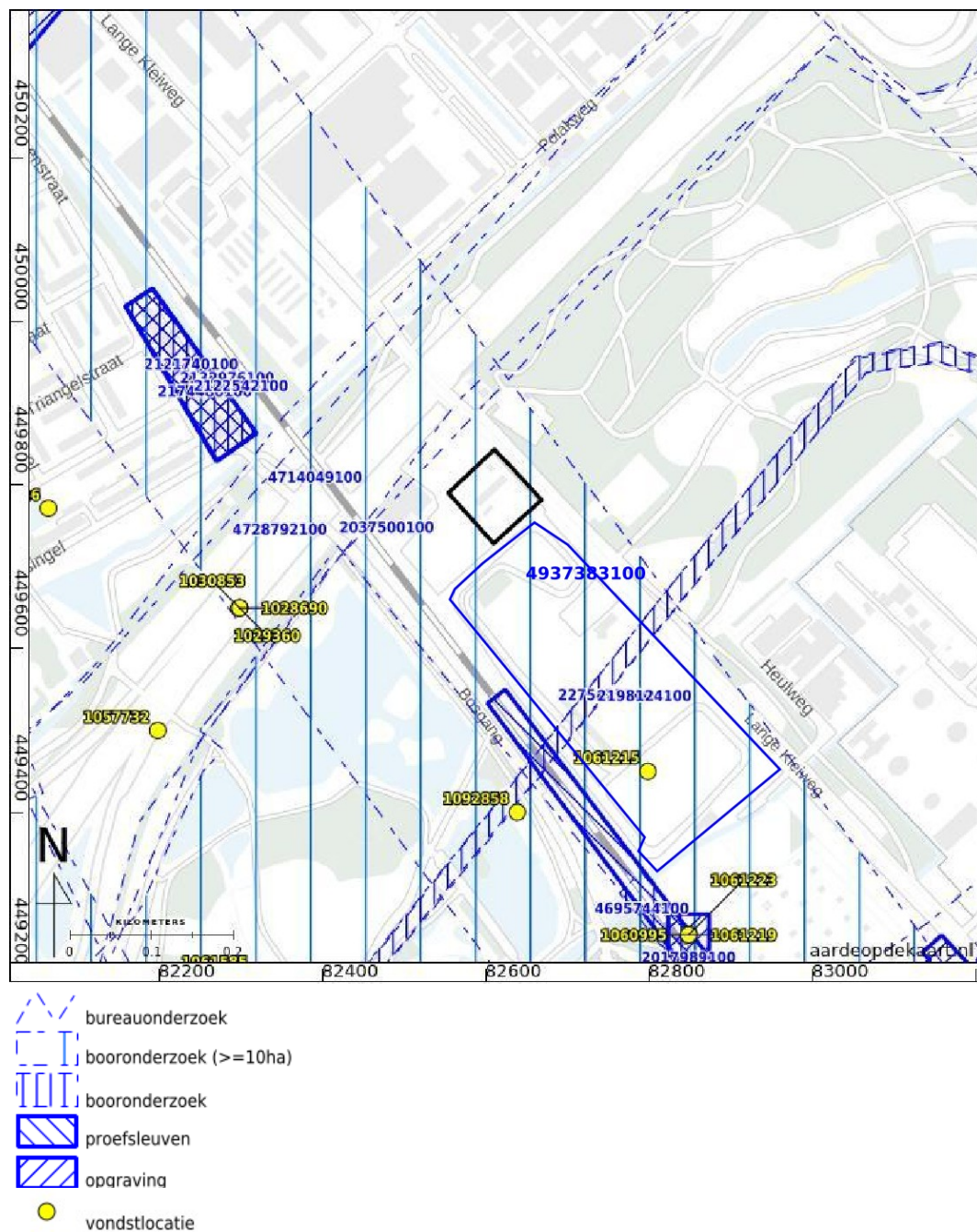
Figuur 18: Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1890.

Figuur 19: Locatie van het plangebied op de topografische kaart van 1934.

Figuur 20: Locatie van het plangebied op de topografische kaart van 1986.

Figuur 21: Archeologische vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).